

eljöttek azok közül, akiknek még voltak emlékei a Szentkútról, de sokan olyanok is, akik szeretik a szépet és örülnek a régi keresztény értékek megmentésének. Az ünnepségre a Városszépítő Egyesület a Tapolcai füzetek sorozatban kiadta e soroknál jóval bővebb tanulmányt és nagyobb példányszámban egy négyoldalas kis ismertetést.

Már 1984-ben elhelyeztünk a hátoldalán egy márványtáblát, melyen az alábbi szöveg ad tájékoztatást az érdeklődőknek: „A Véndek-hegyi kiapadt Szentkút összedőlt építményét itt állította helyre 1984-ben a Városszépítő Egyesület.”

Tóth József

Köszöntjük a kilencvenesztendős Domokos Pál Pétert!

Pünkösdi búcsú Csíksomlyón

Plungor Sándor rajza

Domokos Pál Péter egyidős századunkkal. 1901. június 29-én született Csíksomlyón és egész életét a keleti magyarság – a székelyek és a csángók – múltjának, kultúrájának szentelte. Életében mindig elsősorban arra vállalkozott, amire nem volt más jelentkező, legyen az a XVIII. századi hangszeres magyar zene, vagy a moldvai csángók zenei anyanyelve. Munkássága így mindig újat, értékeset hozott a magyar tudomány számára. Igazságszeretete, népéért, nemzetéért elkötelezett munkássága miatt a magyarság ellenségei sosem szívték. Ceausescu Romániájában és Kádár Magyarországon egyaránt nemkívánatos személy volt. Ha Domokos Pál Péternek csak átlagos életkort adott volna a sors, idehaza is félreállított, rendőri felügyelet alatt álló emberként hal meg. De mert pátriárkai életkor adatott számára, megérhette számos könyve megjelenését, sikerét, s az egész nemzet nyilvános ünneplésének alkalmait.

Domokos Pál Péter bizonyára elhatározta, hogy túléli a magyarság ellenségeit. Ez részben sikerült neki, s szívből reméljük, hogy elhatározása valóra válik. Itt következő írásának közlésével is köszöntjük 90. születésnapján, és kívánunk neki jó egészséget, számos alkotó esztendő! (A szerkesztőbizottság)

A hatvanhárom megyés Magyarország legkeletibb megyéje Csíkvármegye, melynek szinte geometriai középpontjában fekszik Somlyó, Csíksomlyó, népiesen Somojó, hivatalosan Várdotfalva, oláhul Şumuleu. A Nagy- és Kíssomlyó bérctornya alatt a Somlyó-patakocska két falut hasít hosszában ketté. Az ér-számba is alig vehető patak először Csobotfalván, azután Csíksomlyón folyik keresztül, majd Csíkszereda határában az Oltba ömlik. A Kíssomlyó-hegy északnyugati sarkán kitűnő borvíz csobog, melynek fa-küpüjét egy ferences „kő-küpüre” cserélte, az alábbi szavaknak megfelelően:

*„Rég fa valék.
Darvas Vénáncz
változtata kövé,
Most vígan lobogok,
Hogy ki-ki vággyal igyék.”*

A kő küpü mellett favályú állott, melyhez idevág e további néhány szó: „Darvak és madarak, szomjukat oltják el itt!” A falucska határában még három további borvíz lobog: a Széket-kerti, a borlakai és a belmezei borvíz.

Az ezer lelket számláló falucskának régi, rozoga, emeletes községháza is volt, melyet én még gyermekkoromban láttam. Tanulságos feliratát nem feledhetem:

*„Épült ez községház
Az falu költségenn!
Kicsi Márkos Dénes
Falus-bíró lévén
Hogy itt az igazság
Meghallgatást nyerjen,
A hamisság pedig
pisszenni se merjen!”*

„Csíksomlyó nagy híres búcsújáró falu – az egyik erdélyi püspök szavai szerint –, melyhez a székely nép legszebb emlékei kötvek.”

Csíksomlyó nyolc imádkozóhelyéről, templomáról tud az emberi emlékezet:

1. A Szent Péter- és Szent Pál-megyetemplom.
2. A „Szenvedő” kápolnája a Salvator-kápolna mellett.
3. A Salvator-kápolna a Kíssomlyó csúcsán.
4. Szent Rókus-kápolna (elpusztult, csak a főoltárkép maradt meg).
5. Szent Antal kápolnája a Kíssomlyó nyugati sarkán.
6. Az obszerváns ferencesek temploma, ahol a Mária-kegyszobrot őrzik.
7. Nepomuki Szent János-kápolna a kegytemplom mellett.
8. Szent Márk kápolnája (hajdan a Nagysomlyó csúcsán állhatott, elpusztult).

A nyolctemplomos falu kincse a Mária-kegyszobor, melyet 1567 óta Székelyföld katolikus népe Pünkösöd szombatján minden évben felkeres. A Nepomuki János kápolna holmokterén magasan márványba vésett írás van, amely a mi pünkösdi búcsúnk körülményeiről tájékoztat:

„Emlékezetére azon győzedelemnek, melyet 1559-ben pünköszt szombatyán ezen a helyen nyert ifjabb János Zsigmond király hada ellen a maga szent hitét védelmező Székely nép, ezen alkotmányt emelte Sepsz Szent Iváni Liber Báro Henter Antal az Christus Rendének Arany Keresztes Vitézze, az Apostoli Királyi és Császári Arany kultsos híve és Nemes Anya Udvarhelyszék Fő Király bírása 1817.”

A felirat hibás évszáma helyesen említődik Katona György krasznai plebánosnál, aki szőrul-szóra eképpen írja le a csata történetét:

„1567-ben Pünkösöd szombatján Blandrata György indítványából az Ifjú János Király (Zápolya Zsigmond) 1566-ban Szent András napja táján hozott azon végzés következtében, hogy Erdélyben a vallás dolgában mindenek Blandratától függenek papjaikkal együtt, az ellenszegülők pedig mint hitetlenek büntetődjenek, melynek a csíki székelyek engedelmeskedni nem akarának. Hasztalan kerülgeté őket János király, hol ígéretekkkel, hol fenyegetésekkel, sok fegyveres népet bocsáta a csíkiakra.

Vala többi között Alfaluban Gyergyóban – mely Csíknak fiú széke – egy buzgó megyés pap, István nevű, az jobban is fellázítá álhatatosságra a népet, egyetértve a főrend is velek, elszánák vagyonaikat, életüket hitük oltalmára, eljárák azért egymást és azt végezzék: hogy ily utolsó veszedelemben az egész nép fejenként kicsinytől fogva, házaikat odahagyva gyűljenek össze Somlyóra. Egybe is gyűlének minden faluból nagy készséggel. Hírek érkeznek azonban, hogy Udvarhely felől nyomulának bé feléjük. Az hadak kiválaszták magok közül az fegyverfoghatókat s rendre állíták az ott kiterjedt szép mezőre. A fehérnépeket, gyermekeket, az öregeket ottan hagyván, eleibe kezdte nyomulni a fegyveres nép a János király hadának. Vagyon Csík és Udvarhely között egy rengeteg nagy erdő (ma is nagy erdőnek hívják, Várdotfalva határának nyugati részében fekszik, Oláhfalva mellett). Ott szembe találkozáván fegyverre került közöttük a dolog. A csíkiak jobbrészét levágák a király hadának, a többiek nyakra-főre visszaszaladának.

Elvégződván a verekedés, visszafordulának a csíkiak. Mikor a klastromhoz közeledtek, a honn maradtokat őket örömmel fogadták s együtt a templomban menve hálákat adának az Istennek győzedelemükért. Annak emlékezetére most is egybegyűlnek minden esztendőben azon a napon nem csak Csíkből, Gyergyóból is, míg az általmenetelek úgy meg nem szorulának. Sok bajok lőn annakutána is János királlyal a csíkiaknak, de soha a hit dolgában meg nem adták magukat. Idővel az említett végzést is visszamondaták az 1591-ik esztendőben ezen szókkal: „A Csíkbéli klastrom több odavaló helyekkel együtt, minthogy onnét ezideig is semminemű időben a római vallás ki nem irtódott, az adóbeli atyámfiaiak is lelkiismeretek megnyugtatására maradjanak ezen állapotban, amint ekkorig voltak.”

Az itt leírt történet alapja a somlyai híres búcsújárásnak, melynek mái modora a következő: minden évben Pütkösd első napját megelőzőleg kilenc kedden a kolostor vagy konvent kéttornyú templomából az ide Háromszékről, Csík-Gyergyó-Kászomból, Udvarhelyszékről s az ország más részeiből is tömegesen jönni szokott nép megindulván (kiknek számok Pütkösd szombatján olykor tízezret is tesz), a templomból kihozott zászlókkal, énekelve, harangszó zúgása között megyen először a fennebb is említett Várdotfalva délkeleti oldalában felemelkedett kettős, nagyobb és kisebb Somlyó hegyek közül az utóbbi tetein létező, erős veres cserekből épített Salvator régi kápolnához, onnan ugyan a Kis Somlyó hegyének nyugati részén lévő Páduai Sz. Antal tiszteletére erős kőből készített kápolnához. Mindkét helyeken szokott imáikat elvégezve, hasonrenddel visszatérnek a kéttornyú nagy templomba.”

A pütkösi búcsú nagy körmenetén legelső helyen mindig a gyergyóalfalvi keresztalj halad. A körmenetet a moldvai csángómagyar katolikusok csoportja zárja. Szepessy Ignác erdélyi rk. püspök oklevelében fontos említés van latinul, melynek értelme: a csíksomlyói pütkösi búcsúra járó csángómagyarok arra kérték a vajdát, hogy adjon Csíksomlyó községnek ajándékba egy havast, amelynek ellenértékéért Csíksomlyó a búcsúra jövő katolikus csángómagyarokat háromnapos étellel és szállással ellátja. Így kapta meg Csíksomlyó plebániája a Bálványos havasát.

„Noha a moldvai ún. csángómagyarok csak régebben jártak ide búcsúra és ma többé nem jönnek, mindazáltal Szent Péter megye bírja a Bálványos havasát, melyen ma is 19 lakok vannak és egy jó sóskút is – nagy területen az egyedüli – adja vizét.”

Ez a püspöki értesülés a somlyói búcsúra járó moldvai csángómagyarokról hivatalos, tehát téves. A moldvai kat. csángómagyarok ma is járnak a somlyói pütkösi búcsúra. (Lásd az Édes hazámnak akartam szolgálni c. könyv 19. lapján található képet.)

Az elmúlt évtizedekben a csíksomlyói pütkösi búcsút nem tarthatták meg a gondozó obszerváns ferencesek. A katolikus magyar székely nép lelki szükségletként várta, hogy újra mehessen a somlyói pütkösi búcsúra, s hogy a szerető szülők madárlátta tarisznájukban vihéssék a mindennél jobban óhajtott búcsúfiát.

Dr. Domokos Pál Péter